

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum omnes virtutes in vno homine sint æquales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

SECONTRA Apocal. 21. dicitur, q' latera ciuitatis sunt equalia: per quæ latera signantur virtutes secundum g' ergo virtutes sunt equalia.

¶ 2. Prat. Dicit Aug. in 6. de Tri. Quæcūq; sūt equalia in fortitudine, equalia sunt in prudētia & temperātia. Si. n. dixeris equalia esse istos fortitudine, sed illū præstare prudētia, sequit' q' huius fortitudo minus prudēs sit. Ac per hoc nec fortitudine equalia erūt, qm̄ est illius fortitudo prudētor. At queita de ceteris virtutibus inuenies, si oēs eadē cōsideratione pcurras. Nō autē oporteret eos, q' sunt equalia in vna virtute, esse equalia in aliis: nisi oēs virtutes in uno homine sūt equalia.

¶ 3. Prat. Greg. dicit super Ezech. quod fides, spes, charitas & operatio sunt equalia. ergo pari rōne omnes alie virtutes sunt equalia.

¶ 4. Prat. Eze. 47. d'f. mēsuræ vnus quatuor erant. glo. quibus p'ficimus ad virtutē: sed quæ sūt vni' mēsuræ: sunt equalia. ergo omnes sunt equalia.

¶ 5. Prat. Dam. dicit naturales sūt virtutes, & equaliter insunt oibus s'm esse accidentis. ergo virtutes secundū suum esse accidentis sunt equalia.

¶ 6. Prat. Maioris virtutis actū debet maius premium. Si ergo in hoīe esset vna virtus maior q' alia, sequeretur q' eidem homini deberetur maius, & minus premium, quod est inconueniens.

¶ 7. Prat. Si simpliciter sequit' ad simpliciter, & magis sequitur ad magis: sed ad hoc q' vna virtus habeatur, sequitur q' oēs habeantur; quia virtutes sunt connexę, ut supra dictum est. ergo ad hoc q' vna magis habeatur, sequitur quod oēs magis habeantur. oportet ergo oēs virtutes esse equalia.

RESPON. Dicendū, quod equalia & inæqualia dicuntur s'm quātitatē, unū. n. in quantitate equalia d'f, sicut in qualitate simile, & in substantia idē, ut patet in 5. Meta. Quantitas autem importat rōnē mēsurę, quæ primo quidem inuenitur in numeris, secundario autem in magnitudinibus, & quodam alio modo in omnibus aliis generibus, ut patet in 10. Metap. In quolibet. n. genere id, quod est simplicissimum & perfectissimum, est mēlura omnium aliorum, vt in coloribus albedo, & in motibus motus diurnus: eo quod vnaqueq; res tanto p'fector est, quanto magis accedit ad primū sui generis principii. Ex quo patet q' p'fectio vni' seu iulq; rei s'm q' attenditur mēsuratio eius est a primo principio: similiter quantitas eius. & hoc est quod Aug. dicit in 8. de Trini. quod in his que nō mole magna sunt, idem est, esse melius qd' maius. Cum autē cuiuslibet formę non subsistentis esse cōsūt in eo, qd' subiecto vel materie inest, dupliciter pōt eius quātitas seu p'fectio cōsiderari. Vno modo, s'm rōnē p'prie speciei. Alio modo, s'm esse, quod habet in materia seu subiecto. Secundum quidem rōnē p'prie speciei, formę diuersarum specierum sunt inæquales: sed formę vnus speciei quedā quidē possunt esse equalia, quedā autē nō.

Oportet enim principium specificū accipi in aliquo indiuisibili. Differentia. n. huiusmodi principii speciem variat. & ideo si in hoc principio esset additio vel subtractio ex necessitate species variarentur. vnde & Philo. dicit in 8. Meta. quod spēs rerum sunt, sicut numeri, in quibus vnitas addita vel subtracta variat speciem. Quedam vero formę sunt quæ sortiuntur speciem per aliquid sue essentię, sicut omnes formę absolutę, siue sint substantiales, siue accidentales. & in talibus impossibile est quod in eadem specie secundum hunc modum vna forma maior alia inueniatur. Non. n.

A est vna albedo, secundū se cōsiderata magis albedo, q' alia. Quedā vero formę sunt, quæ sortiunt' speciem ex aliquo extrinseco ad quod ordinant', sicut motus fortis speciei ex termino: vnde vnus motus est maior alio, s'm propinquitatē vel distantiam a termino. & similiter inueniuntur quedā qualitates, quæ sunt dispositiones in ordine ad aliquid, sicut sanitas est quedā cōmēsuratio humorum in ordine ad naturā animalis, quod dicitur sanum. & ideo aliquis gradus cōmēsurationis humorum, in Leone est sanitas, qui in homine est set infirmitas. Quia ergo secundū gradū cōmēsurationis sanitas nō recipit speciem, sed secundū naturā animalis ad quam ordinatur, cōtingit ē, q' in eodem animali vna sanitas est maior q' alia, vt d'f. 10. Eth. inquantū. l. diuersi gradus cōmēsurationis humorū possunt esse in quibus saluat' conuenientia humanę naturę. & eodē modo se habet in sciētia quæ recipit vnitatē ex vnitate subiecti. vñ i vno pōt esse geometria maior q' in alio, inquantū nouit plures cōclusiones ordinatas ad cognitionem geometrię, quod est magnitudo. Similiter ē secundū quātitatē p'fectionis, quā habent huiusmodi formę secundū q' insunt materia vel subiecto, qdā formę vni' speciei inæquales esse possunt, inquantū insunt s'm magis & minus: qdā vero magis & minus inesse nō possunt. Non. n. quecūq; forma dat speciem subiecto cui inest, pōt inesse magis & minus: quia sicut dictū est principii specificū oportet in indiuisibili cōsistere: qd' inde est, quia nulla forma substantialis recipit magis & minus. Similiter ē si qua forma speciei sortiatur s'm aliquid, qd' secundū suā rōnē est indiuisibile, non d'f secundū magis & minus. & inde est, q' binarius & quelibet alia spēs numeri q' specificat secundū vnitatē additā, non recipit magis & minus. & eadē rō est in figuris q' secundum numerū specificant, vt triangulus & quadratū, & in quantitatib. determinatis, vt bicubitū & tricubitū, & in relationib. numeralib. sicut duplū & triplū. Formę vero q' neq; dant spēm subiecto, neq; sortiunt' speciem ex aliquo, qd' secundū rōnē suā sit indiuisibile, possunt inesse s'dm magis & minus, vt albedo & nigredo & alia huiusmodi. Ex his igitur patet, q' dupliciter pōt aliquid se ad diuersas formas habere, circa equalitatē & inæqualitatē.

Quedā. n. formę sunt, q' in eadē spē inæqualitatē nō recipiūt, neq; s'dm se vt vna earū sit maior, q' alia eiusdē speciei: neq; s'dm esse, vt, l. magis insit subiecto, & huiusmodi sunt oēs formę substantiales, quedā vero inæqualitatē nō recipiūt s'dm se, sed solū secundū q' insunt subiecto, sicut albedo, & nigredo, qdā vero inæqualitatē recipiūt s'dm se nō tñ secundum q' insunt subiecto: sicut triangulus d'f maior triangulo, eo q' linee vnus trianguli sunt maiores, q' alterius, quāuis ordinent' ad aliqd vñ specificās: nō tñ vna superficies est magis triāgula quā alia. Quedā vero sunt que recipiūt inæqualitatē, & secundum se & secundū q' insunt subiecto, sicut sanitas & sciētia & motus. Est. n. motus inæqualis, vel quia maius spaciū pertrāsit, vel quia mobile velocius mouetur. Similiter ē sciētia est maior vnus quā alterius, vel quia cōclusiones plures nouit, vel quia eadē res melius scit. Similiter pōt esse sanitas inæqualiter: vel quia gradus cōmēsurationis in vno est propinquior debite & p'fectę equalitati q' in alio: vel quia circa eundē gradū cōmēsurationis vnus firmius se habet, quā alius & melius. His igitur visis

cit-

Cap. 101.

Li. 3. cap. 14. non p'cedit a hanc illi-

Art. 3. p'ced.

1. 2. q. 6. ar. 2. 1. 2. q. 3. d. 1. 3. ar. 4. Com. 1. 6. 26. com. 3.

Can. 3. 10.

de Trini. 8. com. 3.

om. 100.

circa æqualitatē & inæqualitatem virtutū dicendum est, q̄ si loquamur de inæqualitate virtutū, quæ attenditur secundum se ipsas, sic virtutes diuersarum specierum possunt esse inæquales. Cū enim virtus sit dispositio perfecti ad optimum, ut dicitur in 7. Eth. illa virtus perfectior & maior est, quæ ad maius bonum ordinatur. & s̄m hoc virtutes Theologicae, quarum obiectū est Deus, sunt alijs potiores: inter quas tñ charitas est maior, q̄a propinquius Deo coniungit, & spes maior q̄ fides, quia. s̄ spes aequaliter mouet affectū in Deū: fides autem facit Deum in homine esse per modum cognitionis. Inter alias autem virtutes prudentia est maxima, quia est moderatrix aliarum: & post hanc iustitia per quam homo bene se habet non solum in seipso, sed ad alium: & post hanc fortitudo per quam homo propter bonū, cōtēnit pericula mortis: & post hanc tēperantia per q̄ hō pp bonum cōtēnit maximas delectationes corporaliū: sed in eadē specie virtutis non pōt huiusmodi inæqualitas inueniri, sicut inuenitur in eadem specie scientiæ: quia non est de rōne scientiæ, q̄ habens aliquam scientiam sciat omnes cōclusiones illius scientiæ: est autem de ratione virtutis, vt habens aliquam, bene se habeat in omnibus, quæ ad virtutem illam pertinent. Secundum vero perfectionem vel quantitatem virtutis, ex parte illa qua inest subiecto, pōt esse inæqualitas etiā in eadem specie virtutis in quantum vnus habentium virtutem melius se habet ad ea, quæ sunt illius virtutis q̄ alius, vel propter meliorem dispositionē naturalem, vel propter maius exercitium, vel propter melius iudiciū rationis, vel propter gratiæ donum, quia virtus neq; dat speciem subiecto, neq; habet aliquid indiuisibile in sui ratione: nisi s̄m Stoicos, qui dicebant nullum habere virtutē, nisi eā haberet in summo, & s̄m hoc oēs sunt habentes eandē virtutē equaliter: sed hoc nō videt esse de rōne alicuius virtutis: q̄a talis diuersitas in modo participandi virtutē, attēdit s̄dm p̄dicta, quæ nō p̄tinēt ad rōnē alicuius particularis virtutis, puta castitatis vel similiū. Sic igitur in diuersis, virtutes inæquales esse possunt, & sequunt ad diuersas species virtutis, & et s̄dm qd̄ inest subiecto, quantum ēt ad vnam speciem virtutis: sed in vno & in eodē homine sunt quidem virtutes inæquales, s̄dm quantitatem vel perfectionē, quā virtus s̄dm se habet. Secundū vero illā quantitatem & perfectionē, quā hēt virtus, s̄dm q̄ inest subiecto, simpliciter quidē oportet oēs virtutes esse æquales, eadem rōne qua & sunt cōnexæ: q̄a æqualitas est quadā cōnexio in quantitate: vnde & æqualitatis rōnem aliqui assignant s̄dm q̄ p̄ quatuor virtutes cardinales intelliguntur quidam generales modi virtutū: & huiusmodi est rō Augustini in 6. de Trini. Aliter vero assignari pōt s̄dm dependentiā virtutum moralium a prudentia, & omnium virtutū a charitate: vnde vbi est equaliter charitas, oportet oēs virtutes esse æquales s̄m formalem perfectionē virtutis, & eadē rōne de prudentia per cōparationem ad virtutes morales. Secundum quid vero possunt virtutes esse inæquales in uno & eodē, sicut & nō connexæ s̄m inclinationē potētē ad actū, quæ est ex natura vel ex quacūq; alia causa. & pp hoc quidā dicūt, q̄ sunt inæquales s̄dm actū: sed hoc nō est intelligendū nisi s̄dm inæqualitatem inclinationis ad actum.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ rō illa procedit de inæqualitate, q̄ est, & attēdit s̄m ipsas virtutes,

non de inæqualitate, q̄ est secundū inesse ipsarū, de qua nunc loquimur. Charitas. n. ur. dicitur est, s̄m se est maior oibus aliis virtutibus: sed tñ ea crecēte etiā proportionaliter crecunt oēs alię virtutes in vno & eodē hoīe: sicut digiti manus s̄m se sūt inæquales tñ proportionaliter crecunt. Et similiter dicendū est ad secundū, tertiu, quartum, quintū, & sextū, & etiā ad septimū, qd̄ s̄m eodē modū p̄babat alijs virtutibus esse fortitudinē maiorē. Similiter etiā ad octauū qd̄ eodē mō p̄cedit de iustitia licet iustitia, q̄ est tota virtus, nō sit illa iustitia, quæ ponit virtus cardinalis, & similiter et dicendū ad nonū, q̄a in hoc oēs virtutes hominū in summo p̄ distinguuntur s̄m maiorē & minorē perfectionem speciei, & similiter etiam dicendū ad decimū, quia etiam hoc modo vitia sunt inæqualia.

AD XI. dicendū, q̄ vnus magis laudat de virtute q̄ de alia, pp maiorē promptitudinē ad actū.

AD XII. dicendū, q̄ vbi est maior habitus, oportet q̄ sit maior actus secundū inclinationē habitus pōt tñ esse in hoīe aliqd̄ vel impediens vel dīpōnēs ad actū, qd̄ per accidens se habet ad habitum, sicut habitus scientiæ impeditur, ne ad actū p̄tate p̄ ebrietatē, & ideo secundum hmodi impediētā uel auxilia ad agendū potēt q̄nq; esse augmētū in actū, non existente augmēto circa habitum.

AD XIII. dicendū, q̄ in habitibus acquisitis exercitiū causat maiorē habitū: tñ p̄ accidēs p̄cedit impediēti habitus iā ex pluribus actibus acquisitis, ut nō magis possit ī actū p̄cedere, sicut dicitur.

AD XV. dicendū, q̄ in rebus naturalibus virtus æqualis forma, potēt esse inæqualitas actus propter aliquod impedimentum accidentale.

AD XVI. dicendū, quod potentia virtutis naturalis secundum se ipsas, in quantum scilicet potentia secundum propriam rationem est potentia alia: & hoc etiam modo dictum est, quod virtutes sunt inæquales.

AD XVI. dicendū, quod virtutes in quantum proportionaliter ut dictum est, unde ex hoc crecēte requirit quod inæqualiter habeantur.

AD XVII. dicendū, q̄ status patrię opponitur deī, ratione aperte uisionis, quam non consequitur aliquis per augmētum charitatis, vnde nō oportet quod crescente charitate fides minuat.

AD PRIMVM uero eorum que in contrariis obiecta sunt, & secundum tertiu & quartū, potēt resposio ex his que dicta sunt.

AD QUINTVM dicendū, quod Dam. intelligit virtutes equaliter in omnibus esse.

AD SEXTVM dicendū, quod premium estiale respondet radici charitatis. & ideo si etiā dicitur quod virtutes non sint æquales, tamen illud premium debetur uni homini, propter identitatem charitatis. Septimum concedimus.

ARTICVLVS IIII.

Primum virtutes cardinales manent in patria.

QVARTO queritur, utrū virtutes cardinales manent in patria. & ut q̄ nō. Dicit enim Greg. 16. Moral. quod accidentia vite cōparata cōtēpore transeunt. non ergo manent in patria.

¶ 2. P̄t. Habito sine nō sunt necessaria ea q̄ sunt ad finē, sicut postq̄ puenit ad portū nō necessaria est nauis: sed virtutes cardinales in hoc distinguntur a Theologicis, quod theologicę hnt ultimam fidē pro obiecto, cardinales autē sunt circa ea, que sunt ad finē: ergo q̄n peruentum fuerit ad ultimum finē in patria, nō erit necessaria virtus cardinalis. ¶ 3. P̄t. Sublato fide cessat id, qd̄ ē ad finē. sicut virtutes

ca. 191 & 18. comib.

ca. 4. to 3.